

Đông-Pháp-Thời-Báo

ABONNEMENTS
Indochine Union postale
Un an. 8 000 Un an. 10 000
Six mois 5 00 Six mois 6 00

ANNONCES Légales
0330 la ligne des points sur justification de 9 éclairs quelle que soit la page.

ANNONCES COMMERCIALES
On traite à part.

DIRECTION
REDACTION — ADMINISTRATION
51, rue Mac-Mahon, 51
SAIGON

Tổng-đị-khoa Chú-bút:
NGUYỄN-KIM-DINH

LE COURRIER INDOCHINOIS

報時法

MỘI TUẦN XUẤT BẢN 2 LẦN
NGÀY THỨ HAI, THỨ TƯ, THỨ SÁU

BÁO QUÁN

N° 1089

51, đường Mac-Mahon, 51

SAIGON

Điện-thép nói (Telephone)
SỐ: 321

CÁC BÁN
Dong-Phap | Ngoại-Quốc
Một năm. 8 000 Một năm. 10 000
Nhà số 5 00 Sau tháng 6 00
Mua báo phái trả tiền trước
Thứ và Maudet đe gởi cho
M. Nguyễn-Kim-Dinh.
Bao bìa và các báo bán tại
või tết xin thương nghiệp trao.

NĂM THỨ NHƯỢT SỐ 14

MỘT CÁC MỘT SỐ 0 8 10

NGÀY THỨ HAI 11 JUIN 1923

MỎ CỦA HẬU GIAN

Theo dõi cạnh-tranh quyền-lợi này, những nước nào muốn cho dân mình khỏi bị đe dọa, thì cũng đều lo phương liêu chước mà bồi-bò cho rộng-rãi trong trường, đã lo làm cho trong nước có đồ thô-sản và đồ chế-tạo cho nhiều, mà lại còn phải lo tò-chức thương-thông cho hoán-toàn, dặng-tàu ngoại-hàng tới lui mà vận tải hàng-hoa cho giàn-tiền nữa.

Xứ Nam-Ký ta đây là xứ ruộng-nhiều dân-ít, mà lại đất-tốt dể-lâm, nên ai-ai cũng đều chung-hưởng về nông-nghiệp, không có đến công-nghệ, bởi vậy cho nên trong xứ không có đồ chế-tạo để bán ngoại-hàng. Nhưng mà xứ ta thô-sản có nhiều thứ, nào gạo-lúa, nào bắp-tiến, nào cao-su thứ-nào cũng nhiều, mà nhứt là gạo-mỗi năm bán ra ngoài kẽ đến một triệu rưởi tấn. Cuộc ngoại-thương xứ ta thiệt là thịnh-vượng; mà tiếc vì xứ ta bán-thô-sản cho ngoại-quốc, thì chỉ có một thương-khẩu saigon mà thôi, chở nêu-chảng ta có được thêm vài thương-khẩu khác-nữa, ở vịnh Xiêm và phía cửa Hậu-Gian, thì cuộc ngoại-thương của xứ ta chắc là thịnh-vượng nhiều hơn nữa.

Chúng tôi vẫn biết Saigon là chỗ địa-dầu, sở quan-thuế lấp-tại-dù, mà các hàng-buôn-lớn cũng đều lập-tại-dù, bởi vậy cho nên cuộc ngoại-thương cần phải gom-tại-dù dặng cho Nhà-nước đánh-thuê nhập-khẩu xuất-khẩu chở-dù, và cho tàu-buôn-chở-hàng ngoại-quốc đem vào cát-lên cho mây-hàng cho maz. Chở-chi Saigon ở gần mì-biển và chở-chi thô-sản trong xứ đều có sẵn chung-quanh Saigon thì xứ ta có một thương-khẩu dò-nghi-cùng dù-rot. Ngã-vì Saigon ở cách biển đến bảy-tám chục ngan-thờ; tàu-buôn vòi-cứa Vũng-Tàu rồi phải chạy trong sông-quanh eo-lộn, lại còn bị dâng-hàng, tàu-lớn phải chở nước-dẩy mì-vò-ra mòi-dược. Còn thô-sản nhiều hơn hết trong xứ là gạo-lúa, thi ở dưới mây-tinh dọc-theo sông Tiền-gian, Hậu-gian, chở không phải ở gần Saigon. Thô-sản ấy phải dùng ghe-lòng ghe-nhỏ mà chở-lên Cholon cho nhá-may-xay ra gạo, rồi mới dùng ghe-khác mà chở ra sông Saigon dặng-chở qua-tàu. Sự chở-chuyen-xa-dường và nhiều lopp-dò lầy-lâm-tốn-hao và bất-tiến không-biết-chứng nǎo mà kẽ cho xiết.

Bấy-nay những người dè-khảo cứu-về vân-de mờ-mang-kinh-lé trong xứ Nam-ký ai cũng ước-trong Chánh-phủ chước-lựng mà mờ-cứa Rạch-gia-hoặc-cứa Hậu-Gian thêm-dặng cho dân-Nam-ký bán-lúa gạo cho-dè. Các-h năm sáu-năm-trước Chánh-phủ có xuất-tiến mì-vết-thứ-một cái-lach từ ngoại-biển vò-chợ Rạch-gia, dặng-coi lán-hòn-nhỏ-nhỏ vò-ra-có-dặng-hay-thăng.

D. P. T. B.

CÓNG GI VINH DIỆU BẰNG 2

Tôi-lý-làm-hàn-hanh mà bay-dâng-ti-lanh của thầy-tôi là M. Đông-Khắc-Ký, hiện-Tiền-Giam-đốc các trường-Sophie-Canthor, mòi-dung ghe-lòng ghe-nhỏ mà chở-thông cho ngài như-hàng ngan-hái tu-medaille d'honneur de l'école.

Nếu so-công-nghiệp của ngài dà-tiến-tàu giúp-nước, hãy-làm-phản-lối-thuỷ-tuyn-

Vì-tinh-thi-thi, tôi-tâm-dâng-hàng-kinh-mieng cho ngài-dâng: Phép-mieng-dâng-dâng, phép-chi-tang-bieng-trong-vi-tri; Hƣong-vua-bi-nhìn, toát-hàng-hồ-thông-kháp-nam-chu.

Cáirang, Món-sanh: LAM-QUANG-SI dà DOAN-CHANH Cung-ho.

VĂN UYỀN

QUÀ NGUYỄN TƯỜNG-CÔNG CÓ TRẠCH CẨM-TẮC

Trời-dâng-xui-chi-euoc-hy-trung!
Trái-xem-rây-dâng-tinh-suong,
Dầu-xa-xa-mù-hồn-thu-thảo!
Nén-cù-làm-dâng-tich-duong!
Đã-hay-kinh-gam-cung-lỗ-nguyệt!
Đã-hay-còn-cái-mặt-với-thu-thuong!
Đanh-là-guong-dẽ-soi-kiem-cù,
Cánh-dò-người-dâng-tuòng-doan-trường!

Thơ-xira.

PHẦN TỰ CÙNG BẢN NGUYỄN-DĂNG-GIÁU

Sáng-sốt-hay-tinh-lụt-chảng-may:
Lịch-nghiêm-quan-dâng-tuòng-doan-trường-may!
Vân-hoe-trước-án-lời-rang-day,
Phường-phát-bản-tai-tống-chù-hay!

THẾ TÌNH HÀI KỊCH

CHUYÊN XÚA MÀ CÙNG NÀY

Hồi-còn-thơ-đu-bi-nhơn-âm-sách
mà-dì-học, thi-máy-ông-thắng-day
phóng-hoa-thuỷ-tuyn-dâng-bi-nhơn
rằng: Người-mà-có-tinh-khiêm-nhường
và-thao-cách-giao-tiep-thi
chẳng-kè-khi-nâng-dem-chay-en-cua
minh-nhứt-là-chay-en-mà-nói-cho
người-nghe, bởi-vì-nếu-minh-nói
chay-en-minh, thang-vì-ngoài-họ-cười
mìn-khor-khoa.

Mày-tiêng-day-dâng-bi-nhơn-ghi-tac
trong-trí-hoài-bài-vây-cho-nên-bi-nhơn
chẳng-kè-khi-nâng-dâng-thuật
chay-en-rông-cua-bi-nhơn-cho-tinghe.
Tay-nay-mà-ngày-ay-bi-nhơn-thay
phóng-hoa-thuỷ-tuyn-dâng-bi-nhơn
kho-kinh-hai-thay-tu-kinh-hai-thay
dâng-bi-nhơn-đang-cái-chơi-hay-sao, nén-bi-nhơn-khoa
giỏi-không-ai-rây-mà-ho-kết-chen
dâng-bi-nhơn, lùm-cho-bi-nhơn-khoa
tự-càng-kieu-cang-hon-nhà.
Bi-nhơn-càng-chết-để, xem-quyền-sách-nào-bi-nhơn
càng-bát-bé, dì-dâng-dâng-bi-nhơn
khoa-minh-là-giá-không-ai-kiep.

Có-lê-thiêng-kè-hay-thay-tu-kinh-hai-thay
hàng-thang-ho-muon-hai-bi-nhơn-dang
cái-chơi-hay-sao, nén-bi-nhơn-khoa
giỏi-không-ai-rây-mà-ho-kết-chen
dâng-bi-nhơn, lùm-cho-bi-nhơn-khoa
tự-càng-kieu-cang-hon-nhà.
Bi-nhơn-càng-chết-để, xem-quyền-sách-nào-bi-nhơn
càng-bát-bé, dì-dâng-dâng-bi-nhơn
khoa-minh-là-giá-không-ai-kiep.

Bi-nhơn-hồi-còn-nhó-thì-cũng-như
sắp-nhó-bieng-giò-vây, cung-di-hoc,
cung-ham-choi, cung-deo-tre, cung
rach-ao-choi-chung-có-chi-la. Đến-20
tuoi-bi-nhơn-ra-khoi-nha-truong-roi,
suc-duong-sung, man-chay-menh,
bat-luon-là-lam-viec-gi-bi-nhơn-cung
muon-lam-cho-hoa-nghi-la-het-thay.

Bi-nhơn-nhở-lai-có-lai-bi-nhơn-dâng
thang-ban-dâng-hai-ké-xân-bân-lai-trâ
dâng-tuyn-diem, nguyễn-say-mè-phairing
muon-phairan-bon-son, bi-nhơn-vì-cái
tanh-muon-hon-người-ta, nén-bi-nhơn
không-chiu-thua: bi-nhơn-vay-tien
mà-sâm-ao-quan-cho-dep, giap-nón
cho-anh, rõi-chieu-thì-ngoài-nhà
hang, tôi-thì-hai-debo-mi, bi-nhơn
choi-me-choi-met, choi-ngay-choi
dem, choi-khung-ai-dien-bi-kip, bi-nhơn
thay-thien-hai-thieu-roi-thi-toat
chi-vò-cùng, mà-thò-tay-vào-tai-thi

LÊ PHONG PHÂN

GIADIỂN.— Ngày-chia-nhứt 27 Mai 1923 nay đây M. Nguyễn-thị-Ý

Thương-nghiệp-chi-ở-Làng-Bình-phuoc-hạt-Gia-Định, có-tan-le-tu

phong-phân-cho-zong-than-tai-gia-quyen-pham-mi-ở-Làng-Bình-phuoc,

có-vien-quan-huong-chue-và-thanh-hin

Nó-nói-cù-lao-tuy-núi-biển,
Hồ-chua-hào-bò-chanh-râu-may!
Nhà-chu-lão-lão-càng-chau-xót,
Tại-nghĩa-dâng-than-càng-những-ngày.

Té-hanh-Long-Giang

KHÓC ỐNG CHÁNH BÀI LIỀU THẦN-DỊNH-TÙY

Làng-Vinh-kim-dâng-ché-giá
(M-tho) từ-trưa ngày 21 mai 1923

Dinh-Tay-Trần-Công-hanh-lão-nhú,
Thoi-roi! một-giác-biết-nghia-thu!

Dâng-vui-tho-kiem-suong-ho-lac,

Trời-dâng-vui-chuong-ngat-nút-mút!

Nam-thuy-một-dòng-non-nước-thâm,

Vinh-kien-may-cum-có-cây-lú!

Tre-grom-mù-nga-khon-tròn-phuyn,

Gọi-chút-tinh-tinh-diển-tâm-cáu!

Bồng-Đinh-hay-hay.

TẠ DÁP ĐÔN THỊNH

Ký-tiêu-ngoài-Bắc-Kỳ-mùi-và-day, chúng-tôi-có-liếp-dược-một-xáp-nhuy
lúu «Khai-Hán» Chàng-tôi-xem-số-354-nhà-thi 15-mai-1923-thuỷ-dâng-nghiệp
dang-một-bài-xâ-thuyet-má-cháo-máng-bón-báo. Vày-chúng-ngo-lí-tự-om-bán
dâng-nghiệp-thanh-tinh-giới-thiệu-và-luôn-dịp-chàng-tôi-xin-trích-bài-ý
dâng-sù-day-cho-chư-dộc-giả-lâm-duyet.

MỪNG BẢN DỒNG NGHIỆP MỚI

Hôm-2 Mai 1923-mới-rồi, trong-Nam
phần, nhưng-một-giác-móng-móng-ngắn
năm, bấy-giờ-mới-hết-tinh-nghé, dâng
nhà-thi-có-tiết-ban-dâng-nghiệp-dâng
nhà-thi, tức là-một-bản-Dâng-pháp-thời
biểu, ở-dâng-Mac-Mahon-trong-thành
phố-Saigon-vây.

Bản-bản-dâng-duyet-dược-một-thứ
nhà-thi, dê-biết-một-bài-phí-lệ-thì-biết
rắng-tù-biến-mùi-này-lúy-hỗn-chữ «nhiet-thanh
thanh-công-ich» làm-tòn-chữ, mà
chương-trình-trong-báo-cũng-có-máy
dâng-có-viên-như-sau-nay.

1. Truyền-bô-học-thuật-tu-trong
của-nước-Dai-pháp-cho-người-dòng
bang-thâu-hiệu-nâu-nói-theo:

2. Bảo-những-tinh-tíc-nâo-can-he
và-cuộc-tiến-hoa-của-dân-Dâng-pháp
để-giúp-lòng-quâc-dân-biết-cạnh-tranh
về-dâng-tai-tri-và-nghề-nghiệp.

3. Nghị-luận-những-vân-de-nông
thương-công-nghệ-dê-giúp-cho-dâng
hang-tông-mùi-tài-như-vân, vân-hồi
quyền-lợi.

4. Phiên-dich-hỗ-cáo-những-lé-luat
cho-quâc-dân-thâu-hiệu-luat-phép,
để-xâ-linh-những-dâng-tuân-phép
mà-giúp-lòng-quâc-dân-biết-cạnh-tranh

5. Bảo-tồn-những-lé-nghi-phong
hóa-cho-dâng-tai.

6. Chấn-chính-chữ-quâc-ngữ
cho-thanh-một-nền-quâc-vân-có-cơ
sự-vững-bền.

Áy là-nói-lure qua-những-chương
trình-ở-trong-một-tứ-hảo-dò, thi-cũng
cùng-một-ý-kien-cùng-một-chữ-nghia
nhất-lần-bảo-dâng-và-các-hàn-dòng-vân
khác, nglia-là-trên-thê-cái-long-nhiệt-
thanh-khai-hòa-của-Chinh-phu-mà
diên-dát-cho-quâc-dân-chống-noi-lèn
con-dâng-vân-minh-tân-hòa. Một-tứ
hảo-mùi-tai-dòi, chưa-biết-hiệu-quả
trong-lai-ri-lâm-sao, nhưng-từ-lúc-sa
sinh-dâng-thu-duyet-cái-não-chết
thông-minh, dem-một-tứ-quâc-dân-chống
nói-lèng-không-lý-của-minh.

5. Bảo-tồn-những-lé-nghi-phong
hóa-cho-dâng-tai.

6. Chấn-chính-chữ-quâc-ngữ
cho-thanh-một-nền-quâc-vân-có-cơ
sự-vững-bền.

Áy là-nói-lure qua-những-chương
trình-ở-trong-một-tứ-hảo-dò, thi-cũng
cùng-một-ý-kien-cùng-một-chữ-nghia
nhất-lần-bảo-dâng-và-các-hàn-dòng-vân
khác, nglia-là-trên-thê-cái-long-nhiệt-
thanh-khai-hòa-của-Chinh-phu-mà
diên-dát-cho-quâc-dân-mà-lam-cho-tron-nghia
và-hai-chang-nen-dong-thanh-mà-hoan
nginh-dur?

Nay-nhân-tờ «Dâng-pháp-thời-biển»

mới-khai-mạc, vây-xin-lúy-lòng-nhiệt-
cảm-mà-giò-thieu-với-quâc-dân-mong
cho-anh-em-bón-bé, nam-lắc-một
nhà, cung-theo-một-cái-công-nghia
chanh-dâng-mà-lam-cho-tron-nghia
và-trên-vì-nước-dưới-vì-dân.

Cái-vườn-Nam-Việt-ta, gốc-cây-cô-thi-Lạc-Hồng-trái-hor-bóng-hìn-năm
nay, chua-nết-mài-cái-cây-éau-gia-có,
nay-lai-nhờ-có-hai-mùa-món-vân-minh
của-nước.

Một-tứ-hảo-dòi, chưa-biết-hiệu-quả
trong-lai-ri-lâm-sao, nhưng-từ-lúc-sa
sinh-dâng-thu-duyet-cái-não-chết
thông-minh, dem-một-tứ-quâc-dân-chống
nói-lèng-không-lý-của-minh.

Vì-cù-lau-sao? Vì-rằng-tứ-báo-là
một-cái-lai-khí-de-giay-dung-vân-minh
gia-thế-giới, các-nước-bèn-Ấu-Âu, Mỹ,
đầu-trai-khai-thông-là-dâng-nào, mà
hái-chu-chuong-tu-phai-cùi-mor-kaup
moi-noi, dê-lâm-một-cái-cơ-quan-tiến
hóa-cho-một-tứ-hỗn-nhà.

Vì-cù-lau-sao? Vì-rằng-tứ-báo-là
một-cái-lai-khí-de-giay-dung-vân-minh
gia-thế-giới, các-nước-bèn-Ấu-Âu, Mỹ,
đầu-trai-khai-thông-là-dâng-nào, mà
hái-chu-chuong-tu-phai-cùi-mor-kaup
moi-noi, dê-lâm-một-cái-cơ-quan-tiến
hóa-cho-một-tứ-hỗn-nhà.

Vì-cù-lau

